МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ГРОМАДСЬКЕ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА СПОСОБИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Томілінські читання

Матеріали IX науково-практичної конференції
з міжнародною участю

м. Харків, 27 жовтня 2026 року

Харків – 2026

Міністерство охорони здоров'я України
Харківський національний медичний університет

ГРОМАДСЬКЕ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА РІШЕННЯ

Томілінські читання

Матеріали IX науково-практичної конференції з міжнародною участю

м. Харків, 27 жовтня 2026 року

Харків
ХНМУ
2026

УДК 614(477)(082)
Г87

Затверджено вченою радою ХНМУ
Протокол № 10 від 29.10.2026 р.

Редакційна колегія: Наконечна О. А., Нестеренко В. Г., Огнєв В. А., Помогайбо К. Г., Мартиненко Н. М.

Г87 Громадське здоров'я в Україні: проблеми та рішення «Томілінські читання»: матеріали IX науково-практичної конференції з міжнародною участю, м. Харків, 27 жовтня 2026 р. / ред. кол.: О. А. Наконечна, В. Г. Нестеренко, В. А. Огнєв та ін. Харків, 2026. 588 с.

DOI: 10.5281/zenodo.24249730.

УДК 614(477)(082)

© Харківський національний медичний університет, 2026
© О.А. Наконечна, В.Г. Нестеренко, В. А. Огнєв та ін., 2026

content/uploads/2024/06/2_ВКП-4-3536.01.pdf (дата звернення: 18.05.2026).
9. Про затвердження Порядку постачання медичного майна Збройним Силам України в мирний час. Наказ Міністерства оборони України від 11.05.2017 р. № 261. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0688-17#Text (дата звернення: 18.05.2026).
10. Andreichenko A., Zhurylo S., Podmazko A. Public management of healthcare development: international experience, national specificities, and directions for improving efficiency. *Scientific Bulletin of Odessa National Economic University*. 2025. Vol. 3. № 328. P. 47–54.

Худякова М.Б., Мельниченко О.А.
Харківський національний медичний університет,
м. Харків, Україна

МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ СТОМАТОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ ВЕТЕРАНАМ ТА ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМ

Вступ. Національна стійкість держави безпосередньо залежить від готовності її інститутів, зокрема системи охорони здоров'я, безперервно функціонувати під час криз та швидко відновлюватися після руйнівних впливів [6]. Державне регулювання стоматологічної допомоги військовослужбовцям та ветеранам війни сьогодні базується на переході від радянської командно-адміністративної моделі Семашка до підприємницької моделі комунальних некомерційних підприємств (КНП) [4; 2]. Автономізація понад 93% спеціалізованих медичних закладів та закладення ринкових засад дозволили сформувати гнучкі інституційні механізми, здатні витримувати навантаження воєнного часу та забезпечувати безперервність надання послуг [2; 4]. Проте на практиці виникає проблема управлінської та фінансової неготовності стоматологічних КНП поєднувати ринкові інструменти фінансування з гострою потребою забезпечення доступною та високотехнологічною допомогою в умовах воєнного стану [2; 7].

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування та систематизація інструментів і механізмів державного регулювання системи охорони здоров'я, зокрема в галузі надання стоматологічної допомоги військовослужбовцям та ветеранам війни в Україні, з метою підвищення її стійкості, доступності та якості в умовах медичної реформи та кризових викликів воєнного стану [7].

Матеріали та методи. Матеріалами дослідження слугували закони України, постанови Кабінету Міністрів, офіційні звіти та статистичні дані МОЗ та НСЗУ, а також наукові праці за 2017-2026 роки [8; 7]. Для досягнення мети було використано комплекс методів, серед яких системний підхід, порівняльний та історико-доктринальний аналіз, економіко-статистичний метод, просторовий аналіз (ГІС-технології), маркетинговий та деонтологічний аналіз, а також метод узагальнення [8; 5].

Результати дослідження. Впровадження принципу «гроші йдуть за пацієнтом» перетворило фінансове планування у стоматологічній галузі на складний аналітичний процес [4; 2]. Держава через НСЗУ виступає стратегічним замовником послуг для пільгових категорій, контрактуючи заклади на основі базових тарифів Програми медичних гарантій (ПМГ) [2; 3]. Державний менеджмент передбачає перехід до стимулюючих систем оплати праці лікарів за системою KPI та застосування коригувальних коефіцієнтів НСЗУ за досягнення індикаторів якості на прикладі базового коефіцієнта 0,025 [4]. Водночас бюджетний дефіцит та перекладання видатків на оновлення обладнання КНП на місцеві бюджети породжують територіальну нерівність у доступі ветеранів війни до якісного лікування [2; 7].

Особливе місце посідає сервісний розрив, оскільки стоматологічна допомога выйськовослужбовцям та ветеранам війни є специфічним ринковим «товаром» із високою асиметрією інформації [5; 3]. Через невідчутність та мінливість якості послуги пацієнт-ветеран оцінює якість через емпатію лікаря, чистоту та рівень сервісу, до менеджменту яких колишні поліклініки інфраструктурно не готові [5]. Управління якістю потребує впровадження внутрішнього маркетингу та інвестицій в емоційний інтелект медиків для профілактики синдрому професійного вигорання стоматологів [5].

Воєнні дії вимагали екстреної інтеграції цивільної та військової систем охорони здоров'я у межах Єдиного медичного простору на виконання Воєнно-медичної доктрини України [1; 7]. Це дозволило залучити ресурси 280 цивільних лікарень для медичної евакуації та комплексної щелепно-лицевої реабілітації поранених бійців [7]. Важливим чинником збереження універсального охоплення допомогою під час війни є залучення міжнародного донорського співфінансування від уряду США, Світового банку та ВООЗ, що допомагає покривати дефіцит бюджету ПМГ та реконструювати пошкоджену інфраструктуру галузі [4; 7].

Сучасне державне регулювання інфраструктурою базується на відході від паперової рутини та впровадженні Електронної системи охорони здоров'я (ЕСОЗ) [4; 7]. Для оптимізації стоматологічної мережі застосовуються серверні ГІС-моделі (ArcGIS Enterprise) [8]. Інструменти ArcGIS Model Builder, Survey 123 та операційні панелі ArcGIS Dashboards забезпечують моніторинг завантаженості кабінетів у реальному часі та автоматизований збір даних для точного розрахунку географічної доступності допомоги в громадах [8].

Висновки. Проведений аналіз довів, що перехід стоматологічних закладів до моделі КНП є базовою передумовою забезпечення інституційної стійкості всієї системи охорони здоров'я [4; 6]. Чітке розмежування базових тарифів НСЗУ та додаткових субвенцій місцевих бюджетів на капітальні видатки є критичним для ліквідації територіальних диспропорцій, а впровадження систем KPI виступає головним стимулом підвищення мотивації лікарів [4; 2]. Державне регулювання якісних параметрів допомоги має базуватися на сервісній моделі (оцінці рівня емпатії, етики спілкування), а також на обов'язковому впровадженні програм психологічної підтримки і профілактики вигорання персоналу КНП [5; 3]. Поглиблення інтеграції відомчої військової медицини та цивільного сектору в межах Єдиного медичного простору є єдиним шляхом для безбар'єрного циклу лікування й щелепно-лицевої реабілітації поранених [1; 7]. При цьому модернізація системи державного управління інфраструктурою неможлива без повного відходу від застарілих паперових звітів та впровадження серверних ГІС-технологій для точного просторового моніторингу стоматологічної мережі у громадах [8; 7].

Перелік використаних джерел:

1. Жаховський В. О., Лівінський В. Г., Кудренко М. В. та ін. Місце та роль Воєнно-медичної доктрини України у формуванні сучасної системи військової охорони здоров'я. Україна. Здоров'я нації. 2018. № 4/1 (53). С. 26–32.
2. Іванчов П. В. Проблеми реформування системи охорони здоров'я в Україні: інституційний аспект. Публічне управління та адміністрування. Актуальні проблеми економіки. 2020. № 6 (228). С. 133–143.
3. Нікітіна Т. О. Специфіка медичних послуг (допомоги) в контексті реформування системи медичного обслуговування населення. Часопис Київського університету права. 2021. № 2. С. 209–212.
4. Павленко А. А., Чернуха О. В. Управління закладами охорони здоров'я в умовах медичної реформи та кризових викликів. Здобутки та досягнення прикладних та фундаментальних наук XXI століття. м. Одеса: МЦНД, 2026. С. 176–178.
5. Пахолі Т. А., Чернуха О. В. Специфічні характеристики медичної послуги як об'єкта маркетингового управління. Здобутки та досягнення прикладних та фундаментальних наук XXI століття. м. Одеса: МЦНД, 2026. С. 500–503.
6. Ситник Г. П., Орел М. Г., Запорожець Т. В. та ін. Концептуальні засади національної стійкості та державна політика врегулювання воєнно-політичних конфліктів: колективна монографія / за заг. ред. Г. П. Ситника. К.: Академпрес, 2024. 358 с.
7. Судук О. Ю., Семенюк А. П. Трансформація медичних послуг в Україні в умовах військових дій. Вісник НУВГП. Серія «Економічні науки». 2024. Випуск 2(106). С. 225–232.
8. Федченко О., Литвиненко Н., Пінчук О. Застосування геоінформаційних систем у контексті реформування системи охорони здоров'я України та медичного забезпечення Збройних Сил України. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Військово-спеціальні науки. 2021. Вип. 2(46). С. 81–85.

дорослим із травмами органа зору..... **425**

СЕКЦІЯ 8.
ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Короп О.А., Слабкий Г.О., Мазур Є.В.
Проблеми та шляхи забезпечення доступності
медичної допомоги населенню з травмами органу зору..... **428**

Беззубко Б.І., Беззубко Ю.І.
Від стратегії адаптації до стратегії трансформації
в охороні здоров'я громади..... **433**

Оганезова Г.В.
Інституційні механізми формування здоров'яорієнтованої
економіки: узгодження відповідальності держави,
роботодавця та індивіда.....**436**

Овчаренко М.О., Габрелян А.Ю.
Дозвільно-ліцензійне забезпечення медичної практики
в умовах воєнного стану..... **441**

Солодовник В.О., Шапкін А.С.
Оцінювання зрілості механізмів публічного управління
доступністю первинної медичної допомоги на рівні
територіальної громади..... **446**

Вишнякова М.А., Волощук І.І., Орлова Н.М.
Оптимізація регіональної моделі медичної реабілітації
військовослужбовців та цивільних в умовах воєнного стану..... **450**

Мельниченко О.А., Баніра С.І.
Пріоритетні напрями публічного управління розвитком

бальнеологічних курортів..... **453**

Мельниченко О.А., Лобойко К.М., Лобойко О.І.
Типові виклики для новопризначеного керівника закладу
охорони здоров'я..... **456**

Мельниченко О.А., Стрельнікова І.М.
Наглядова рада як суб'єкт управління розвитком
медичного фахового коледжу..... **460**

Chufytskyi Ye.O.
Elements of the Public Administration System for the Development
of Pharmacy in Ukraine..... **463**

Худякова М.Б., Мельниченко О.А.
Механізми державного управління системою стоматологічної
допомоги ветеранам та військовослужбовцям..... **466**

Поступна О.В.
Механізми публічного управління щодо відновлення
та трансформації інфраструктури охорони здоров'я
в післявоєнний період..... **470**
Острий В.В.
Управлінські розриви у функціонуванні системи реабілітації
ветеранів війни в Україні..... **475**

СЕКЦІЯ 9.
МЕДИЧНА ОСВІТА, НАУКА ТА ПРАКТИКА

Грузєва Т.С.
Гармонізація змісту підготовки магістрів громадського здоров'я
з рекомендаціями ASPHER..... **478**

Погребняк О.О., Іванова Т.В.
Нейробіологічні особливості функціонування острівцевої кори при суїцидальних намірах у контексті сучасної медичної науки..... **553**

Вакуленко А.І., Міщенко М.М.
Сучасні детермінанти ризику розвитку інсульту та їх медико-профілактичне значення..... **556**

Потапова Г.В., Трегуб П.О.
Онлайн-самодіагностика та її вплив на ставлення населення до власного здоров'я..... **559**

Mishchenko S.O., Mishchenko M.M., Mishchenko O.M.
Mental health and academic functioning of medical students during war: implications for medical education in Ukraine..... **561**

Пальваль А. О., Трегуб П. О.
Фактори ризику для здоров'я у медичному середовищі..... **565**

Наукове видання

ГРОМАДСЬКЕ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА РІШЕННЯ

Томілінські читання

Матеріали IX науково-практичної конференції з міжнародною участю

Відповідальна за випуск В. Г. Нестеренко

Формат А 5. Ум. друк. арк. 36,75 Зам. №

Редакційно-видавничий відділ
ХНМУ, пр. Науки, 4, м. Харків, 61022
izdatknmurio@gmail.com
vid.redact@knmu.edu.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавництв, виробників І розповсюджувачів видавничої продукції серії ДК № 3242 від 18.07.2008 р.